

NENUSIMINKIME

LIETUVOS ATSTOVO VINCO
BALICKO ŽODIS, TARTAS
LIETUVOS
NEPRIKLAUSOMYBĖS
ŠVENTĖS PROGA, LONDONE,
1985 M. VASARIO 16 D.

Man yra malonu Jus visus pasveikinti Vasario 16 proga ir palinkėti, kad sulauktume tos dienos, kai Vasario šešioliktąją galėsime švęsti, jokių liūdesių neaptemdytą, kaip mūsų džiaugsmo šventę. Šiandien liūdesio šešėlis gaubia mus jau vien dėl to, kad kai viso pasaulio kraštuose lietuviai mini šią šventę viešai ir iškilmingai, tai pačioje Lietuvos žemėje negalima šios šventės viešai minėti. Mat, rusai okupantai yra pasiryžę sunaikinti visą, kas primena Nepriklausomos Lietuvos laikus.

Šiandien, minėdami 67-tąją Lietuvos nepriklausomybės atstatymo sukaktį, savo mintimis jungiamės su rusų priespaudą kenčiančia Lietuva.

Visi žinome, kad dabartinė būklė yra sunki ir liūdna. Prisiminkime tačiau, kad istorijos tėkmėje tokių sunkių laikotarpių mūsų tautai teko pergyventi ne kartą, — o ji vis tik nežuvo. Nežuvo todėl, kad lietuviai buvo pakankamai atkaklūs kovoti, nors ir beviltiškiausioje padėtyje. Reikia tikėti, kad tas kietas lietuvių atkaklumas atlaikys ir dabartinius sunkius mėginimus. Ir lygiai taip, kaip 1918 metais, Lietuva, nutraukusi vergijos pančius, vėl kelsis nepriklausomam gyvenimui. Betgi nebūkime naivūs ir nemanykime, kad laisvę kas nors kitas mums iškovos. Prisiminkime, kaip ir lietuviškas priežodis sako: kas dirba — tam ir Dievas padeda. Tad dirbkime ir kovokime patys, o tada galėsime tikėti ir kitų paramos.

Pasaulyje dabar vyksta labai komplikotos varžybos. Tų varžybų išdava nuspręstė ne tik Lietuvos, bet ir visos žmonijos likimą. Jeigu teisingumo ir žmoniškumo principai laimės — laimėsime ir mes. Tikrai nereikia nusiiminti. Visokias abejones girdėjo ir mūsų pirmtakai, betgi jie, nieko nepaisydami, dirbo. Ir jų pastangos nebuvė veltui — Lietuva 1918 metais prisikėlė...

Tai žinodami ir turėdami aiškų tikslą, už kurį verta dirbti ir kovoti, drąsiai ženkime savo tėvų bei protėvių pramintu keliu. O tas didis tautos tikslas, kaip skaistus idealas, tebevadovauja mūsų mintimis ir mūsų darbams ir teapjungia jus mus visus į veiklią ir pajėgią lietuvių bendruomenę.

Istorija mus moko, kad, nors okupantai užima svetimas teritorijas, išplėšia žmonių turtą, bet jie nepajėgia palaužti pavergtos tautos valios, jei toji valia yra atspari.

Tikėkime, kad, kaip Vasario 16 Akto paskelbimą nulėmė mūsų tautos nepalaužiama valia, o jo vykdymą pagreitino tarptautinės padėties palankumas, taip ir Lietuvos išsilaisvinimą iš dabartinės padėties ir vėl nušluostyti pat veiksniai. Būkime tikri, kad ir vėl išauš diena, kai lietuviai Vasario 16 dieną galės švęsti kaip savo tautos džiaugsmo šventę.

SVEIKINIMAS LIETUVIAMS

LIETUVOS ATSTOVO DR. S.A. BACKIO

ŽODIS VASARIO 16 DIENOS PROGA,

JREGISTRUOTAS AMERIKOS BALSE

Brangios Sesės ir Brangūs Broliai, Vasario šešioliktąją, Lietuvos nepriklausomybės atstatymo paskelbimo sukakties dieną, nuoširdžiai sveikinu visus Lietuvos Diplomatines Tarnybas ir Lietuvos Pasiuntinybes Vašingtone vardu.

Ši diena buvo džiaugsmo šventė, nes 1918 m. Vasario 16 Dienos aktu Lietuva laimėjo tai, ko amžiais lietuvių tauta siekė — būti laisva ir nepriklausoma valstybe, kurią pasaulio bendruomenė pripažino. Bet 1940 m. Sovietų Sąjunga apgaule ir smurtu, nepaisydama savo iškilmingų pasižadėjimų, okupavo Lietuvą ir ją inkorporavo į Sovietų Sąjungą.

Ta padėtis vėl šaukia mus visus kovoti dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės. Mes esame labai dėkingi JAV vyriausybei, kad nuo 1940 m. ji nepripažįsta Lietuvos, Latvijos ir Estijos neteisėtus inkorporacijas į Sovietų Sąjungą ir tai nuolat pareiškia Sovietų Sąjungai tarptautiniuose foru-

muose, ką taip pat daro ir kitos Vakarų valstybės nepripažįstančios Sovietų okupacijos. Tai yra didelė parama mūsų byloje dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės. JAV laikosi savo principų, kaip š.m. sausio 31 d. Valstybės Sekretorius George Shultz yra pareiškęs Senato užsienio santykių komisijai:

„Amerikiečiai turime ilgą ir garbingą tradiciją palaikyti kitų tautų pastangas dėl laisvės, nepriklausomybės ir išsivadavimo iš tironijos“. Baltųjų Rūmų, Valstybės Departamento laikyseną Lietuvos, Latvijos ir Estijos atžvilgiu remia JAV senatoriai ir Atstovų Rūmų nariai, kurie dažnai pabrėžia, jog jie laiko prievole priminti Sovietų įstaigoms, kad jų tironija turi baigtis ir svarbiausios laisvės bei žmogaus teisės neturi būti niekinamos.

Vasario 16 Dienos proga kasmet mes susilaukiame iš JAV Vyriausybės palankių Lietuvos atžvilgiu mostų, o Senate ir

Atstovų Rūmuose Vasario 16 Diena yra kasmet paminima. Toji JAV laikysena suteikia mūsų Tautos šventei reikšmingumo bei oficialumo. Dėka lietuvių pagrindinio leidinio, ypač LKB Kronikos, kuri pasiekia 138 valstybes ir dėka laisvųjų lietuvių veiklos — mūsų tautos aspiracijos ir pavergtų tautiečių kančios ištrėmimo, karėjimuose, psichiatrinės ligoninės yra plačiai pasaulyje žinomos.

Vakarų pasaulyje gyveną lietuviai minėdami Vasario šešioliktąją sustiprina savo ryžtą veikti dėl Lietuvos nepriklausomybės ir laisvės, nes kaip pagrindinio leidinyje „Aušroje“ parašyta: „...jokie okupantai negali pagrobti iš žmogaus sielos laisvės ilgesio, nepriklausomybės troškimo — to gyvojo Laisvės Varpo. Jis šandieną ypač garsiai aidai iš lietuvių širdžių visame pasaulyje.“

Linkiu, kad mūsų siekimuose mus visus jungtų 1984 m. vasario mėn. „Aušros“ numerį paskelbtos idėjos:

„Mūsų mintis, darbus, gyvenimą telydi broliška vienybė, santarvė ir meilė, testiprina mus kovotojų, didvyrių ir kankinių dvasia“.

JAV UŽSN. REIK. MIN.
G.P. SHULTZO SVEIKINIMAS

Vasario 11 d. JAV Užsn. reik. min. G.P. Shultz, Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo 67 metų sukakties proga, pasveikino Lietuvos Atstovą Vašingtone dr. S. Bačkį ir visus lietuvių, pabrėždamas Baltijos tautų okupacijos nepripažinimą.

Laiške paminėjo prez. Reagano paskelbtąją Pavergtųjų Tautų Savaitę, Lietuvos tikinčiųjų peticijas ir įvertino kovojančiųjų lietuvių pastangas išlaikyti savo tautą.

VASARIO 16 LONDONE

Šių metų Lietuvos Nepriklausomybės šventės minėjimas Londone buvo surengtas žinomo anglų dailininko Frederiko Leighton (1830-1896) ištaikinguose namuose, pastatytoose praėjusiame šimtmetyje prie gražaus Holland parko, Kensingtone. Tų namų esančiame muziejuje ir paveikslų galerijoje mūsų svečiai galėjo pasigrožėti puikiais praeito šimtmečio meno kūrinių ir vėliau puošnioje koncertų salėje pasiklausyti žymesniųjų lietuvių kompozitorių muzikos.

Šventės programą pradėjo DBLS centro valdybos narys Z. Juras, pakviesdamas Lietuvos Atstovą Vincą Balicką tarti žodį (kalba spausdinama atskirai). Meninę programą dalį atliko mūsų meno pajėgos: nuo seniau vidurinėje Anglijoje žinoma dainininkė Vida Gasperienė (mezzosopranas) ir naujai iškilusi muzikė Milda Zinkutė (obojus), Derbyje gyvenančių skautų Zinkų atžala.

Ligšiol Londone negirdėta solistė Vida Gasperienė gražiai padainavo žinomą liet. kompozitorių J. Gruodžio, K. Kavecko, V. Jakubėno ir jaunesnių muzikų G. Gudauskienės ir S. Čerėnės kūrinius. Jauna muzikė Milda Zinkutė talentingai pagrojo R. Žigaičio, B. Dvariono, J. Gruodžio, S. Simkaus ir K. Banaičio kompozicijas. Pabaigai, viešnios (balsas ir obojus) išpildė Stasio Simkaus „Kur bakūžė samanota“. Abiem solistėms akomponavo iš Oksfordo atvykusį Frances Green.

Visos menininkės buvo palydėtos šiltais apdovanojais ir apdovanotos puokštėmis gėlių. Koncertui pasibaigus ir sugiedojus Anglijos ir Lietuvos himnus, DBLS pirm. Juras Alkis visiems nuoširdžiai padėkojo ir pakvietė visus svečius į kitą salę kuklioms vaišėms. J.V.

PASAULIO VYSKUPŲ SINODAS

Popiežius Jonas Paulius II nutarė sušaukti nepaprastą visuotinį pasaulio vyskupų sinodą. Sinodas įvyks šių metų lapkričio mėnesio pabaigoje. Juo bus atžymėtos II Vatikano susirinkimo uždarymo 20-tosios metinės.

POILSIO IR STUDIJŲ SAVAITĖ

Lietuvių Fronto Bičiulių rengiama poilsio ir studijų savaitė bus Dainavos stovykloje nuo liepos 28 d. iki rugpjūčio 4 d.

JALTOS KLAIIDOS

SKAUSMINGOS JALTOS PASITARIMŲ PASEKMĖS

Prancūzų prezidentas Fransua Miterandas kartą pareiškė: „Visos priemonės būtų geros, kad tik panaikinus Jaltos susitarimus“. Buvęs Baltųjų Rūmų patarėjas Zbignevs Brzezinskis kviečia Vakarų šalis atsakyti taikstytis su Jaltos susitarimų istoriniu palikimu — Europos padalijimu. JAV-jų prezidentas Reaganas nesutinka su Jaltos susitarimų interpretacija, pagal kurią Amerika, neva, pritarusi Europos padalijimui į įtakos sferas. Šią sąvaitę sukančia 40 metų, kai puikiame Krymo kurorte Ruzveltas, Čerčilis ir Stalinas susėdo už stalo, kad nusprendus pokario Europos likimą. Šiandien Vakarų pasaulis vienbalsiai ir teisingai laiko Jaltos susitarimus tragiška klaida. Deja, šie susitarimai yra nūdienos realybė, o norą juos pakeisti galima pavadinti tik iliuzija.

Vakarai laiko „Jaltos sistemą“, paprasčiausiai, nepateisinamą dalyku. Gudrūs Stalino veiksmai apgavo sunkiai sirgusio JAV-jų prezidento Ruzvelto ir oportunisto Čerčilio budrumą, kas leido Stalinui netrukdomai diktuoti savo valią Rytų Europos kraštams. Per nepilnus ketverius metus Tarybų Sąjunga užgrobė pusę Lenkijos, Lietuvą, Latviją ir Estiją bei dalį Rumunijos, Čekoslovakijos ir Suomijos. Stalinas taip pat organizavo komunistinius perversmus Vengrijoje, Rumunijoje, Bulgarijoje ir likusiame Rytų Vokietijos teritorijos trečdalyje. Daugiau nei 24 milijonai žmonių staiga tapo tarybiniais piliečiais, o dar apie 100-tais milijonų tapo priklausomi nuo Tarybų Sąjungos malonės. Jaltos susitarimų išdava — Stalino brutalus Rytų Europos užgrobimas — padalijo žemyną į dvi priešiškas stovyklas, su traukė šimtmečiais gyvavusių kultūrinių ryšių ir padėjo šalčio karo pamatus.

Prezidentas Reaganas teigia, kad Stalinas, neišpildęs duoto pažado leisti Lenkijoje surengti laisvus rinkimus, nusikalto Jaltos pasirašytiems susitarimams. Šis priekaištas yra visiškai teisingas, bet ne taip svarbus. Jaltos susitarimai padėjo Tarybų Sąjungai įgyvendinti savo planus. Rytų Europoje buvo įkurti, nors žmonių ir nemėgstami, bet gan pastovūs ir tvirti komunistiniai režimai, kuriuos remia tarybinė karinė mašina. Septintajame ir aštuntajame dešimtmėčiuose branduolinio ginklavimosi srityje Maskvai pasiekus JAV karinį lygį, tapo aišku, kad Amerika nedrįs kariniu būdu pakeisti jo Jaltos susitarimų Europoje susidariusią padėtį. Nei vienas Amerikos prezidentas, nesiryztų išvaduoti Pragę ar Budapeštą, nes žino, kad tai galėtų sukelti atominių karą. Taip pat nerealu tikėti, kad kuri nors iš Rytų Europos šalių sukiltų ir išvytų iš savo krašto tarybinius paverėjus. Vengrai tai bandė padaryti 1956-tais metais, čekoslovakai 1969, bet abejais atvejais Tarybų Sąjunga brutalia jėga užslapino šių tautų troškimą atgauti laisvę. Tarybinėje sistemoje Lenkija yra vienintelė šalis, kurioje vyksta platūs judėjimai už nepriklausomybės atgavimą.

Daugelis europiečių Rytuose ir Vakaruose vis dar puoselėja viltį, kad laikui bėgant Europos susiskaldymas gali pats savaime išnykti. Tai rodo kad ir Vakarų Vokietijos kantrios ir brangiai kainuojan-

čios pastangos užmegzti artimesnius ryšius su Rytų Vokietijos režimu. Pastaraisiais metais taip pat labai išsiplėtė prekybiniai ryšiai tarp Vakarų ir Rytų Europos. Abiejose Geležinės uždangos pusėse vykstantys judėjimai už taiką irgi turi daug ką bendro.

Atrodo, kad ateityje šis suartėjimo procesas dar labiau sustiprės. Tai sukeltų nemažą grėsmę Vakarų vienybei ir saugumui. Jeigu ateityje Vakarų Vokietijos vyriausybę sudarytų Socialdemokratų ir Žaliųjų partijų koalicija, galbūt, Amerika būtų priversta atitraukti savo sausumos kariuomenę iš Europos, kas karinio konflikto atveju praktiškai paralyzuotų NATO karinius veiksmus. Be to, Bendrosios Rinkos šalis, pokario metais padariusias milžinišką šuolį ūkinėje srityje, Rytų Europa palaipsniui galėtų įtraukti (jas) į savo ekonominį liūną ir tuo pakenkti jų dinamiskam bendradarbiavimui su JAV-jomis ir Japonija.

Taip vadinamos nepriklausomos, savarankiškos Europos sukūrimas įgalintų Tarybų Sąjungą savo geležiniu kumščiu dar tvirtiau sugniaužti Rytų Europą, o likusias Vakarų Europos šalis išliktų panašus į Suomijos likimas, t.y., Tarybų Sąjunga savo ekonominiu ir politiniu spaudimu jas padarytų politiškai neutraliomis valstybėmis. Aišku ir tai, kad abiejų Europos dalių suartėjimo proceso metu tik Vakarų Europa būtų pasiruošusi daryti nuolaidas, kad suradus bendrą kompromisą, kas, be abejo, pakenktų Vakarų sistemos vienybei. Nenuginčys, Jaltos susitarimai egzistuoja ir Vakarų šalys turi tai pripažinti, bet ateityje reikėtų stengtis geriau išnaudoti minėtų sutarčių tuos paragrafus, kurie yra parankūs ir teikia didesnę veikimo laisvę ir Vakarų šalims.

(„Newsweek“ — V.M.)

SOVIETAİ APİE BEATOMINĖ ZONĄ

Vasario 13 d. sovietų spauda paskelbė jau ilgesnį laiką sergančio ir viešai nesirodantį prezidento K. Černenkos pareiškimą, kuriuo jis pakartojo ankstyvesnį Sov. Sąjungos atsakymą į Skandinavijos valstybių pasiūlymą įsteigti beatominę zoną Šiaurės Europoje.

Prez. Černenka dabar pareiškė, kad jeigu Skandinavijos valstybės atsisakys įsileisti į savo teritorijas branduolinius ginklus, Sov. Sąjunga bus pasiruošusi diskutuoti su interesuotomis šalimis klausimą apie beatominio statuso suteikimą Baltijos jūrai.

Tas pareiškimas reiškia, jog Sov. Sąjunga nesiuršia derėtis dėl branduolinių raketų pašalinimo nei iš Baltijos respublikų teritorijos, nei iš Kaliningrado srities.

SVENTŲJŲ KIRILO IR METODIAUS, EUROPOS GLOBĖJŲ, SUKAKTUVINIS MINĖJIMAS

Rengėjai kviečia dalyvauti iškilmingose Mišiose vasario 27 d., trečiadienį, 7 val. vakare Westminsterio katedroje. Lietuvos rezervuota 20 vietų, bet bus laisvų vietų kitur.

LIETUVOJE

Baliui Sruogai atminti

Kauno Žaliakalnyje, buvusiam Sruogų name (B. Sruogos g-vė Nr. 21) yra įrengtas jo muziejus ir rajoninė biblioteka. Praėjusių metų pabaigoje buvo surengta nauja literatūrinė ekspozicija. Vienas kambarys skirtas rašytojo atminimui, jo gyvenimui ir kūrybai, kitas — įamžinimui.

Muziejų ir biblioteką kasmet aplanko apie 15.000 žmonių, nauja ekspozicija pritraukė daug lankytojų.

Mirė gydytojas V. Zenkevičius

Druskininkuose mirė gydytojas Vincas Zenkevičius, 78 metų. Baigė Pienų Žibūrio gimnaziją ir Vytauto Didžiojo medicinos fakultetą.

1945 m. atsidūrė rusų apsuptame „Liepojos katilė“. Su keliais kitais lietuviais V. Zenkevičius laiveliu persikėlė į Švediją, kur buvo internuotas, o vėliau su kitais pabaltiečiais atiduotas sovietams. Pagal Švedijos vyriausybės duotą pažadą, rusai paliko juos gyvus. Kurį laiką gyd. V. Zenkevičius dirbo Telšiuose, bet 1949 m. buvo išvežtas į Sibirą. 1956 m. grįžo į Lietuvą ir buvo paskirtas Druskininkų vaikų sanatorijos gydytoju. Ten dirbo visą laiką iki pensijos, į kurią išėjo tik prieš kelerius metus. Liko žmona ir trys vaikai.

Teniso žiemos pirmenybės

Pirmą kartą Šiauliuose buvo surengtos respublikos teniso žiemos pirmenybės. Tenisininkai rungtyniavo keturiose salėse.

Šio čempionato varžybų nugalėtojais tapo kaunietė B. Sližytė ir vilnietis G. Bražėnas. Moterų duetą laimėjo kaunietės V. Krūminytė ir V. Zubernytė. Mišrių dvejetainė — V. Zubernytė ir vilnietis V. Mažeika. Vyrų dvejetainė — V. Mažeika ir G. Remeikis.

Už girtavimą atleistas iš pareigų

Klaipėdos remonto mechaninės gamyklos darbininkai parašė „Tiesai“, kad vyriausias inžinierius N. Bepalovas girtauja. Būdamas girtas, pažeidė viešąją tvarką ir pateko į blaivyklą.

LKP Klaipėdos miesto komiteto sekretorius N. Bereznojus pranešė, kad Bepalovui pareikštą griežtą papeikimą su įrašymu į asmens bylą. Taip pat nutarta, jog netikslinga, kad jis toliau dirbtų gamyklos vyriausiuoju inžinierium. Nuo sausio 16 d. N. Bepalovas šiose pareigose nedirba.

MIRĖ KUN. N. ŠVOGZLYS

Sausio mėn. Lietuvoje mirė Vievio altaristas kun. Nikodemas Švogžlys, 85 m. Spaudoje buvo žinomas Milžino slapyvardžiu. Palaidotas sausio 23 d. Kernavėje.

Mokėsi Švenčionyse, Rygoje, Vilniaus ir Kauno kunigų seminarijose. Kunigų įšventintas 1925 metais.

Daug rašė spaudoje — Rytė, XX amžiuje, Trimite, Pavasaryje, Tiesos kelyje ir kitur. Nepriklausomoje Lietuvoje buvo išleides keletą knygų. Mylėjo Lietuvos praeitį, su mokytoju Šiaučiu įkūrė Kernavės muziejų. Rankraščiuose paliko daugiau kaip 20 darbų. Jų tarpe Kaišiadorių vyskupijos istoriją.

MIRĖ KUN. N. PAKALKA

Sausio 26 d. Lietuvoje mirė Marcinkonių klebonas kun. Nikodemas Pakalka, 87 metų. Palaidotas sausio 29 d. Marcinkonyse.

Kunigų įšventintas 1916 m. Aukštuosius teologijos mokslus buvo baigęs užsienyje. Mokytojavo Vytauto Didžiojo lietuvių gimnazijoje Vilniuje, buvo Lentvario mokyklą prefektas.

Kun. N. Pakalka iki paskutiniųjų savo gyvenimo dienų gyvai domėjosi ir sielojosi Lietuvos problemomis. Jo parašą matome po visais Vilniaus arkivyskupijos kunigų pareiškimais religijos laisvės ir pagrindinių žmogaus teisių klausimu.

Kun. N. Pakalka yra jau trečias šiais metais Lietuvoje miręs kunigas. Vilniaus arkivyskupijoje yra 87 bažnyčios, apie 15 iš jų neturi savo kunigų.

MIRĖ KUN. A. GLEVECKAS

Sausio 21 d. JAV-se mirė kun. Alfonsas Gleveckas, 79 m. Kunigų buvo įšventintas Kauno arkivyskupijai 1930 m.

A.A.

POVILUI GIRDŽIONIUI

mirus,

Jo giminėms Lietuvoje, Amerikoje, Australijoje ir Anglijoje reiškiamė gilią užuojautą.

Bradfordo Vyties Klubu valdyba ir nariai

Mano draugui

JONUI VILIMUI

staiga mirus,

Jo dukrelėms Veronikai ir Onai ir jų vyrams Tautvydai ir Frankui reiškiau gilią užuojautą.

S. Bosikis

1918 — VASARIO 16 — 1985

NE MALONĖS AKTAS
LIETUVOS LAISVĖS SAULĖ —
NE STALINO KONSTITUCIJOS SAULĖ

Prieš penkerius metus miręs žurnalistas ir visuomenės veikėjas Justas Paleckis buvo prieštaringa asmenybė. Jaunystėje jis buvo aiškaus patriotinio nusistatymo lietuvis, įtraukęs į lietuvių kairį darbą jauną Rygos lietuvių Albertą Gerutį, iki šiandien uoliai besidarbuojantį nepriklausomos Lietuvos laibui. Nuosaukių kairiųjų pažiūrų liaudininkas, Paleckis lemiamomis okupacijos dienomis 1940-ųjų metų vasarą tapo nepriklausomos Lietuvos valstybės duobkasiu. Maskvos emisaro Dekanovozovo paskirtas marionetinės liaudies vyriausybės ministru pirmininku, ne be sunkių vidinių pergyvenimų, Paleckis atliko pavergėjų jam nustatytą vaidmenį. Apie 40 metų — iki mirties — jis buvo vienas labiausiai žinomų Lietuvos raudonųjų kvistlingų, ne kartą gana dviprasmiškai atiduodamas duoklę „vyresniajam broliui“ Maskvoje. Dar per trumpas istorinis nuotolis, per mažai autentiškų duomenų galutiniam istorijos nuosprendžiui. Vis dėlto nėra jokios abejonės, kad Justas Paleckis, bent savo jaunystėje, buvo karštas Lietuvos patriotas. Tada jo tėvynė nebuvo rusų dominuojama daugiatautė Tarybų Sąjunga, bet po ilgo šimtmečių miego tautiškai atgijusi Lietuva. Sunku pasakyti šiandien, kiek jis iki mirties išlaikė savo jaunystės įsitikinimų. Viena aišku, kad šitas žmogus, kuriam istorija uždėjo negarbingą kvistlingo vaidmenį, kuris prisidėjo prie nepriklausomos Lietuvos valstybės laidojimo 1940 metais, savo metu labai gerai suprato Vasario 16-sios akto reikšmę.

Kai 1928-tais metais buvo minimas pirmasis nepriklausomybės paskelbimo dešimtmetis, Kaune pasirodė suakutvinis Lietuvos šaulių sąjungos leidinys. Jame buvo išspausdintas ir Justo Paleckio straipsnis „Kaip gimė Lietuvos laisvės žodis“. Štai kaip tame straipsnyje Paleckis pakiliais žodžiais aprašė Vasario 16-sios akto atsiradimą: (cituojujame)

„...sunku buvo kalbėti su vokiečių karo valdžia, kuri jautėsi tada visagali ir suprato tikrai kardi ir patrankų kalbą. (...) Mažai kas žinojo apie lietuvių veikėjų sąjėdę rūpestį iškovoti Lietuvai laisvės saulę. O tas patriotų būrelis nerimo ir neleidė „galingam

vokiečiui“ savo esimo užmiršti. Jis buvo galingas dvasia ir tvirtas savo vieningumu. Bendras didis tikslas sujungė visus į vieną. (...) Lietuvos Tarybos politikai rūpinosi, kad neišvengiamas ryšys su Vokietija būtų kuo silpniausias, o nepriklausomybės teisės kuo plačiausios. Dabar gal kas smerkia Tarybos derėjimąsi dėl šio ar tokio ryšio su Vokietija, bet tada, karo laimei dar didžiu klausimu esant, antroji išeitis — nieko neveikti — irgi nieko gero nerodė. (...) Ypač kad Lietuvai grėsė pavojus iš Lenkijos būti įterptai į Lenkų karalystės ribas. (...) Tikrai vasario 16 dienos aktas buvo revoliucinis žygis, buvo drąsiai tartas laisvės žodis, tautos noro pareiškimas ir didis vienybės aktas, sujungęs visus lietuvių tautos vadus Lietuvos gerovės vardan. (...) Vasario 16 dienos aktas nebuvo kieno nors malonės aktu, nepriklausomybės dovanojimo aktu, tad juo mes patys sau laisvę paėmėme. (...) Apie akto įgyvendinimą tada negalėjo būti kalbos, bet gimė galinga viltis, buvo rastas tikrasis pagrindas, tikrasis žodis. Ir neilgai reikėjo laukti — viltis neapvylė: žodis virto kūnu“.

(Ištrauka iš Justo Paleckio straipsnio „Kaip gimė Lietuvos laisvės žodis“. Straipsnis išspausdintas Lietuvos šaulių Sąjungos leidinyje 1928-tais metais, minint Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo pirmąjį dešimtmetį.

1928 m. vasario 16 d., Kaunas, 1928, pp. 58-65).

J.Vd.

A.A. JONAS KAZLAUSKAS

Aktorius, choristas, sportininkas, tėvynės mylėtojas, visuomenės veikėjas — toks buvo Jonas Kazlauskas, apie jo mirtį, praėjusių metų lapkričio 21 d. Baltimorės ligoninėje, tik dabar sužinojome. Mirė 68 metų.

1961 m. išemigravęs iš Anglijos, apsigyveno Baltimorėje, kur aktyviai reikėsi lietuviškoje veikloje kaip nuolatinis apylinkės renginių pravedėjas. Suorganizavo dramos mėgėjų būrelį, pats vaidino ir dalyvavo radijo valandėlių programose, buvo nuolatinis choristas.

A.A. Jonas Kazlauskas pasižymėjo savo

veikia ir Anglijoje — Coventryje, kur jis gyveno nuo pat atvykimo iš Vokietijos. Nė vienas renginys nepraėjo be Jono. Jau 1948 m. per Vasario 16 minėjimą J. Kazlauskas pasirodė scenoje prieš lietuvių ir kitataučių publiką. Tais metais Coventrio DBLS skyrius, vadovaujamas J. Matulionio, turėjo 70 narių ir labai aktyviai veikė.

Nuo 1953 m. iki 1959 m. Coventrio skyriui pirmininkavo J. Kazlauskas. Nuo 1949 m. jis vadovavo sujungtam tautinių šokių grupės ir sportininkų vienietui.

Buvo malonus, draugiškas ir visad pa-

ilgą laiką gauna maždaug 91 proc. savo turėto uždarbio iš visuotinės draudimo kasos. Dabar dedamos pastangos gauti pilną atlyginimą tokiais atvejais ir taipgi užmokestį ir už 2 pirmąsias ligos dienas, už kurias tuo tarpu ne visiems mokama.

Svedijoj visos šeimos su vaikais (iki jiems suka 20 metų ir vis dar tebesimoko) gauna vaikų priedą — 400 kr./mėn. už kiekvieną vaiką. Trijų vaikų šeimai mokama dar papildomo priedo 200 kr./mėn., ir tokiu būdu ji gauna iš viso 1.400 kr./mėn. vaikų priedą (priedai neapdedami jokiais mokesčiais). Be vaikų priedo tokia šeima dar gauna ir buto priedą, kurio dydis priklauso nuo šeimos pajamų ir buto išlaidų (nuomos). Turint pajamų „grynais“ 5.000 kr. per mėnesį ir mokant nuomos už apšildomą butą 2300 kr./mėn. (kaip anas lietuvis), gaunama buto priedo apie 1.300 kr./mėn. Tad ta šeima, kai tik vienas tedirba, gauna viso 7700 kr. „grynais“ per mėnesį (maždaug 760 angl. svarų, 2700 DM. ar 745 sov. rublių pagal dienos oficialų valiutų kursą).

Be to, visi vaikai mokyklose gauna nemokamai neblogus pietus, knygas ir kt. Visi šeimos nariai turi nemokamą gydymą ir vaistus, vaikai taipgi ir nemokamą dantų taisymą (suaugusieji turi mokėti 60 proc. už paprastą dantų taisymą ir apie 30 proc. už stambius darbus).

Antra vertus, galima klausti, kodėl anas lietuvis turi tokį didelį butą su aukšta nuoma. Vidutinio didumo mieste, ne pačiame centre, moderniškas, patogus 4 kambarių ir nemažos virtuvės butas (grindų ploto apie 90 kv.m) su centriniu šildymu, elektrine virykle, šaldytuvu, rūbų kamarele ir spintomis kainuoja vidutiniškai apie 20 kr./kv.m mėnesiui, taigi maždaug 1800 kr./mėn. Tokio buto galėtų pilnai užtekti ir jo šeimai, ir tuo pačiu turėti dar 200 kr./mėn. daugiau pinigų kitiems reikalingam (tuo atveju sumažėtų buto nuoma 500 kr., o buto priedas

Bėda bėda
Tau, pelėda,
Kad vaikiukas
Pelėdžiukas.

ABC jis neparašo,
ABC jis nepažįsta,
Iš to vaiko sveikut sveiko
Nebus niekad gimnazisto.

Mokantiems pasiskaityti bus smagumo, nes, štai jis įkerta raides, suprantą žodį po žodžio. Visai maželiams bus malonu pasiklausyti ir nusistatyti, kad užterę jie nebus vėpliuokai pelėdžiukai, bet berniukai kaip šarkiukai, o mergytės kaip kregždutės, mokinukai gintariukai, tos mergytės lyg lėlytės. Tai bus džiaugsmo ir smagumo, tiek dėdėkum, tiek senukam. Apie gerus vaikus tuoj sužinos Kalėdų senelis, į platų maišą pils dovanėles, statys prie šiaudinukais ir spinksinukais išpuoštos eglutės, ar padės po pagalvėlę, kad pelytė atneštų sveiką dantuką.

Vytė Nemunėlis jaunimėlio džiaugsmas gyveno nepriklausomos Lietuvos laikais, tuo pačiu tebegyvas dabar, atsidūręs tolimoje Amerikos žemėje. Ateitininkų Sendraugių Sąjungos Los Angeles skyriaus valdyba išleido parinktų eilėraščių knygą, netgi 207 puslapių, užvardinę *Mažųjų dienas*. Knyga meniškai apipavidalino Paulius Jurkus. Spaudė Pranciškonų spaustuė 341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207, išleista 1984 metais. Kaina, atrodo, tik penki doleriai.

Knygoje pakartoti kai kurie eilėraščiai iš ankstesniųjų Vytės Nemunėlio knygelių: *Mažųjų pasaulis, Drugeliai, Kiškio kopūstai, Vyrai ir pipirai, Puriens, Dėdė rudenėlis, Gintaro kregždutė, Tėvų nameliai, Pietų vėjelis*. Leidinio pabaigoje išspausdinti viršeliai tų knygų, kurios į šią rinktinę neįeina. Matome šiuos gražius viršelius: *Meškiukas Rudnosukas, Algirdukas Fupuliukas ir Kazytė jo sesytė, Laiško kelionė, Mažoji abėcėlė, Lietuvai Tėvynei, Po tėvynės dangum*.

Skaitytai, smagiai nusiteiki, šypeldai-

sirošes visiems padėti. Paliko našlę Alę, kuriai, nors ir pavėluotai, siunčiame Anglijos lietuvių gilią užuojautą.

A.A. Joną mes visad prisiminsime.

M.B.

mas prisimeni jaunystę. Norėtusi daugiau eilėraščių, visus leidinėlius ištisai pakartotus. Tai būtų brangi dovanėlė, tai grožybė jauniem ir seniems! Suprantame, dabar ne visi vaikiukai geri, nes ne visi moka lietuviškai skaityti. Kalta ne jaunieji, bet jų tėvai, kad neparašino, kad savo šeimos įpėdinių nemokė lietuviškai skaityti, kad nevežė į lietuviškas mokyklas, kad namuose leido kalbėti svetimomis kalbomis, kad pirmoje vietoje nestatė lietuvių kalbos, negerbė ir nemylėjo gražiosios, senosios lietuvių kalbos. Dėl to tėvai ir seneliai gailėsis, užaugę ir patys vaikai gailėsis, bet grįžti į kūdikystę neįmanoma, iš knygų ar pamokų tobulai išmokti lietuvių kalbą kas beįstengs? Taip ir liks svetimuose kraštuose kai kurie užaugusieji lietuviškųjų tėvų vaikai sužaloti, nedrįstantieji lietuviškai kalbėti. O lietuvių kalba yra turtas, kurio nereikia ant pečių nešioti. Lietuvių kalba yra turtas, kuris visad bus naudingas, kurio joks vagis ar banditas negalės atimti, negalės išplėsti. Tą turtą visos lietuvių šeimos turėtų duoti savo vaikams.

Kai šilta — visiems smagu. Kai šalta — norime sušilti. Tai pasiskaitykime šį Vytės Nemunėlio eilėraštį:

Kas dienelė šalta šalta,
Kas dienelė vis šalčiau —
Oi, tu šalti, šaltanosi,
Kad sušaltum tu greičiau!

Tu kimbi man prie ausyčių,
Prie rankučių man kimbi,
Su šilutėm pirštinaitėm
Man rankutės, štai, abi.

Oi, tu šalti, baltabarzdė,
Ko bastaisi po gatves —
Čiužu-užu su rogutėm
Užvažiuosiu ant tavęs!

Šiltos mano kojinytės,
Tavo žnyplių nebijau, —
Tinkš-tili-ks! tau ledo nosį
Sudausysiu aš tuojau.

Nesistebėkite, jei beskaitant sublgės ašaros akyse. Gal iš gailėsčio, kad jaunystė prabėgo — jos nepagausi, jos nepripašys. O gal džiaugsmo, kad tiek jausmo ir širdies Vytės Nemunėlio žodžiuose, kurie taip šildo širdužę, tiek pakutena nugarėlę. Kaip gera ir malonu džiaugtis lietuvių kalbos grožyje poezijoje mūsų jaunimėliui.

MELAS IR TIESA

KAIP GYVENA LIETUVIAI DARBININKAI SVEDIJOJ

Lietuvoj išeinantis savaitraštis „Gimtasis kraštas“ neseniai (1985.I.10 Nr. 2) yra išspausdinęs vieno Svedijoj gyvenančio lietuvi (P.G.) gana naivų laišką „tautiečiams“, kuriame jis skundžiasi ir verkią su ašaromis, kad Amerikos (USA), Australijos bei Kanados lietuviai aplanko Lietuvą, bet jis negali ten nuvykti, nes neturi pinigų... Savo gimtinę gali tik sapne matyti... Taip jis jos esąs išsiilgęs.

Girdi, Svedijoj buržujų-kapitalistų valdžia, bet vadinasi darbininkų valdžia... Darbininkams su šeimynomis Svedijoje yra labai blogai... Valdžia jais nesirūpina (nors ji yra jų pačių išrinkta)... Darbininkai, ypač be amato, mažai uždirba, o vyresniems negu 45 ar 50 metų, neturint gero amato, darbo niekas niekur neduoda... Jis pat (atrodė esantis be geresnio amato) sako gauna 5.000 šv. kronų per mėnesį. Gyvenant su 3 mažais vaikais ir žmona namuose, pusė to uždarbio išeina buto nuomai (2300 kr.), elektrai, darbininkų organizacijai, nelaimės draudimui, ir jam tepalieka tik 2500 kr. mais tui ir kt. per mėnesį. Taip blogai Svedijoj esant, jei jis neturėtų vaikų ir vaikų vaikų, tai pirmuoju lėktuvu mautų į Lietuvą...

Čia Svedijoj gyvenantieji lietuviai (ir jų draugai švedai) tiesiog tebsibi, kad jų tarpe atsiranda vienas toks (turbūt vienintelis tarp visų 35.000 čia esančių išeivių iš Baltijos kraštų), kuris verkšlenančiu laišku spaudai samoninai iškreipia tiesą ir niekina Svediją. Kartu keista, kad jis net 40 metų išgyveno tame krašte ir tik dabar, kai gyvenimo lygis yra žymiai pakilęs, o ne anksčiau pamatė, kad čia „labai bloga“ ir pradėjo „labai norėti“ grįžti Lietuvon. Švedai sako, tegu tas begėdis pasiima savo vaikus ir anūkus ir drožia į Lietuvą kuo greičiausiai, čio-

nykštė valdžia dargi primokės už tai...

O kaipgi iš tikrųjų yra darbininkams Svedijoj? Čia žemiau pateikiama keletas faktų apie jų sąlygas tame krašte: uždarbį, paramą nedarbo ir ligos metu, įvairius socialinius priedus ir kt.

Svedijoj beveik visi dirbantieji, panašiai kaip ir kitose demokratinėse valstybėse, yra organizuoti į gana stiprias, savistovias profesines sąjungas, su kuriomis turi ir valdžia rimtai skaitytis. Jos dažnai su darbdaviais (valstybės bei miestų valdomais organais, privačių firmų vadovybėmis) gerokai susipeša, bet po ilgų diskusijų pagaliau vis tik susitaria, kiek įvairių specialiųjų darbuotojams gali būti mokama už darbą. Taip išvengiama bent didesnių abiejų pusėm ir visam kraštui pragaištingų streikų. Tačiau tos profesinės sąjungos dažniausiai išsireikalauja per aukštus atlyginimus ir taip, kartu su kitais faktoriais, sukelia kasmet didelę infliaciją (pernai 8 proc.), kuri savo ruožtu tampa priežastimi reikalauti ir vėl didesnio atlyginimo... Tikrumoje realus uždarbis daugumos per metus pakyla vos 1 proc., o neretai pasilieka ir tas pats arba smunka. Tuo tarpu taupūs žmonės, kurie laiko savo pinigus bankuose ar kitur, praranda kasmet milijardus kronų.

Šiuo metu (1984) darbininkai vyrai (švedai ir nešvedai) industrijoje uždirba vidutiniškai (pirm mokesčių) 53 kr./val. arba vidutiniškai 8.050 kr./mėn., įskaitant 5 savaitinių atostogų laiką ir dirbant 5 dienas (40 val.) per savaitę. Nuo tokio uždarbio reikia mokėti 35-40 proc. komunalinio ir valstybinio mokesčio, priklausomai nuo šeimyninio stovio, gyvenamo rajono ir kt. Tad „grynais“ į rankas gaunama 5.300—4.850 kr. už kiekvieną metų mėnesį.

Nedarbo ar ligos atveju darbininkai

nukristų 300 kr./mėn.).

Kai šeimos vaikai pasiekia mokyklinio amžiaus, daugelis motinų (maždaug 70 proc.) pradeda dirbti kurioj nors įstaigoje ar firmoj. Jos dažnai dirba tik pusę normalaus laiko (20 val. per savaitę) ir gauna už paprastą darbą maždaug 2000 kr./mėn. „grynais“. Tada sumažėja buto priedas maždaug 650 kr., tačiau šeimos bendros pajamos paauga bent 1.350 kr. ir šiuo atveju jos gali būti 9.050 kr. per mėnesį „grynais“ (ikišėnė).

Paaugę vaikai, kurie tęsia savo studijas specialiose aukštesnėse ar aukštesnėse mokyklose, gali gauti studijų paramą ir paskolą. Taip, pvz., universiteto studentai su normalia mokslo pažanga gauna studijų laikui (paprastai neilgiau 6 metų) 28.000 kr. per vienus mokslo metus valstybinę paskolą, už kurią tenka mokėti 4,2 proc. Tik 92 proc. tos paskolos reikia grąžinti paprastai maždaug laike 20 metų (prieš sulaukiant 50 metų amžiaus). Grąžinti anksčiau — gauni premiją.

Tokias ekonomines sąlygas turi dauguma švedų ir lietuvių šeimų su 3 vaikais ir paprastu, nelabai kvalifikuotu darbu. Tvarkingos lietuvių šeimos, su panašiomis aukščiausiomis mirėtomis pajamomis, paprastai nuomoja ar turi nuosavą vilą, neretai ir vasarnamį (jei niuose namuose, turi spalvotą televiziją, bent vieną automobilį, dažnai ir nuosavą vilą, neretai ir vasarnamį (jei taip nori), palyginti gerą maistą ir neblogus rūbus. Taipgi turi galimybę ir pilną laisvę važiuoti kur į užsienį arba visai persikelti į kitą kraštą.

Nėra pagrindo manyti, kad ano lietuvių šeima minėtasis atžvilgiais turi prastai, jeigu ji normaliai tvarkosi ir neprašvilpia pinigų tuštybėms. Turint tokias pajamas, norėtinai tautiečiai visai lengva sutaupyti 3-4 kronas per dieną ir, pvz., kas 3 metai aplankyti Lietuvą. Nelengva suprasti, kodėl jis aimanuoja, „iš ilgesio gimtinei verki“ ir šmeižia Svediją. Galima manyti, kad tam yra viena ar kelios priežastys, pvz.:

1. Jo darbdavys ir profesinė sąjunga neranda pagrindo pakelti jam atlyginimą; 2. jis nori, kad „Tėviškės“ draugija jam apmokėtų kelionę Lietuvon ir atgal, užmokėtų už viešbutį, maistą, išvykas ir kt.; 3. ji kas tai pakurstė ir pažadėjo atlyginti už tai. O gal ir dar kitokios neaiškios priežastys...

Nelabai tikėtina, kad jis „pirmuoju“ lėktuvu grįžtų į Lietuvą, jeigu neturėtų vaikų ir vaikėčių... Bet jie juk yra, taigi taip neišeina... tad ir lengva pūsti tokius burbulus. O kas gi neleidžia pasiimti vaikų ir vaikėčių ir važiuoti? Gal taip ir darytų, jei jam ten Lietuvoj tuojau parūpintų tinkamą automobilį, duotų modernų, didelį butą ir, ko gero, dar vasarnamį, už paprastą darbą (su priedais) mokėtų 745 rubl. per mėnesį (kaip ir Svedijoj) ir leistų laisvai ir vėl važiuoti į Svediją ar kitą valstybę... O jeigu ne—tai jo iš Svedijos, kaip vienas lietuvis išsireikė, turbūt ir su pagaliu neišvairys...

Dėl pilnesnės informacijos apie ekonomines sąlygas Svedijoj čia pateikiama mos kai kurių prekių vidutinės kainos:

Už 1 kg: paprasta duona — 14 kr., balta (prancūziška) duona — 16 kr., pienas — 4,20 kr./litr., sviestas — 28 kr., sūris — 40 kr., varškė — 26 kr., margarinas — 21 kr., bulvės — 1,50-3,00 kr. (žiūrint, kada ir kiek perk), kopūsto galva — 2-5 kr., obuoliai 5-10 kr., kviet, miltai — 5,50 kr., manos — 10 kr., ryžiai — 10 kr., cukrus — 11 kr., apels. marmeladas — 14 kr., kava — 56 kr., kakava — 41 kr., paprastos dešros — 20-40 kr., geresnės dešros — 50-80 kr., rūkytas bekonas — 65 kr., rūk. kumpis gabale — 80-100 kr. Benzinas 930 ct. — 4,20 kr./litr., vyriški pusbačiai — 150-400 kr./pora, vyr. kostiumas — 500-1500 kr.

(1 šv. krona — 9,7 angl. penai — 35,3 vok. pf. — 9,6 sov. kp.).

J. Degeris

SUOMIJA IR ESTIJA

2. Aktyūs Vakarų turistai gali lengvai pastebėti rusifikacijos pasėkas Talino gatvėse. Firmiausia jam į akis krenta pragyvenimo lygis. Palyginus su kitomis Tarybų Sąjungos respublikomis, Estija turi aukštą gerbūvį, bet jis atrodo gan žemas, jį sugretinus su Suomijos ir kitų Vakarų šalių pragyvenimo lygiu.

Apgailestaujant reikia pasakyti, kad suomių turistai, besilankę Estijoje, nėra pasibūbavę ir jų net nedidina estų gyvenimas. Dauguma iš jų, taip vadinamų „vodkos turistų“, nuvykę į Taliną, pasigeria iki žemės graibymo ir terorizuoja suomių statyto „Viru“ viešbučio personalą bei kitus jo svečius. Niekam nekyla abejonių, kad toks suomių elgesys, o ne politiniai išskaičiavimai privertė tarybinę valdžią sumažinti Taline besilankančių suomių turistų skaičių: jei 1984-tais metais apsilankyti Taline buvo leista 115.000 suomiams, tai 1985-tais metais jų skaičius bus apribotas iki 60.000-70.000-ųjų turistų per metus. Tarybiniai pareigūnai tokį savo sprendimą oficialiai pagrindė „padidėjusių turistų antplūdžiu Estijon iš kitų šalių“.

Minėtiems suomiams, besilankančioms Estijoje, nė nedingtelė į galvą mintis, jog tai, kas ištiko estus, galėjo atsitikti ir su jais, jiems nerūpi koks likimas laukia 40-imties ar daugiau estų skaičius kalinių uždarytų lageriuose, jie nesidomi politinio kalinio Marto Niklaus padėtimi, apie kurą nežodžio negirdėti nuo bado streiko paskelbimo dienos praėjusių metų mėnesį.

Suomių ir švedų statybinių bendrovių vadovai, kuriems buvo patikėtas netoli Talino planuojamo Muuga uosto įrengimas, nors ir pripažino, kad šis projektas pagreitins Estijos nutau-

tėjimą, bet tai nesutrukdė jiems pro pirštus pažūrėti į jiems adresuotą Estijos žmogaus teisių gynėjų kreipimąsi, kuriame buvo prašoma atsakyti nuo minėtų statybų vykdymo.

Savo tokią užsienio politikos taktiką Suomijos vadovai pagrindžia sekančiu išvedžiojimu: mūsų santykiai su Tarybų Sąjunga jokių būdu neturi pakenkti mūsų tautiniam saugumui, mes negalime atsakyti tokių statybinių užsakymų ir tuo apvilti tarybinę vadovybę, jei ne mūsų — tai kitų šalių rangovai atliks panašius statybų darbus. Toks protavimas yra plačiai paplitęs šalyje, bet, kad Suomijoje yra ir kitaip mąstančių, geriausiai parodo rašytojo Karlo-Gustavo Lilijaus pavyzdys. Jis nebijo kritiškai pasisakyti prieš oficialiai propaguojamą nuomonę. Viename iš 24-ųjų rašinių politinėmis temomis knygoje „Makt Och Mardroem“ (Galybė ir kosmaras) Lilius klausia: „Ar virš Talino dunksas pavojus nieko mums nesako?... Ar gali Suomija išvengti atsakomybės?... Suomijos reikalai sprendžiami Helsinkyje, Estijos — Maskvoje. Nors ir esant tokiai padėčiai, nejaugi neįmanomas joks solidarumas tarp mažų tautų?“.

Galbūt daugelis suomių širdyse jaučia tai patį, bet, deja, tik Lilius drįsta tai viešai pareikšti. Vieno televizijos interviu metu profesorius Zetterbergas pasakė, kad kadangi estų klausimas esąs tautos išlikimo klausimas, Suomija pasielgtų neprotingai ignoruodama jo svarbą, žinoma, tai nereikštų, kad suomiai turėtų statyti barikadas ar šiaip prarasti savitvardą.

Atrodo, kad Suomijos televizijoje parodytas susidomėjimas Estija yra trumpalaikis, viektartinis reiškinys. Su Tarybų Sąjunga susijusių subtilių klausimų viešas svarstymas Suomijoje

yra greitai nuslopintas. Kad tai tiesa, galima spręsti, kad iš praėjusių metų rugpjūčio mėnesio trumpalaikio suomių susidomėjimo tarybiniais pabėgėliais, kuriuos Suomijos valdžia perdavė atgal į Tarybų Sąjungą, nors prieš mėnesį Tarptautinė Amnestija paskelbė šių pabėgėlių pavardes, bet Suomijos informacinės tarnybos nė žodžiu neužsiminė apie šių žmonių likimą. Suomių įkurtos organizacijos Lenkijos Solidarumo veiklai remti narių įtraukimas į „juoduosius sąrašus“ irgi nesukėlė didesnio Suomijos spaudos ir kitų informacinių tarnybų susidomėjimo.

Beje, neseniai Maskvoje išleista V. Petrovo knyga „Dva brega — dva obraza žyzni“ (Du krantai — du gyvenimo būdai), galbūt sugebės pažinti suomių iš politinio snaudulio. Tie du krantai — tai Suomija ir Estija; Petrovo nuomone, Estijoje žmonėms esą geriau gyventi negu Suomijoje. Vargu ar verta komentuoti tokį absurdišką pareiškimą, jo melagingumui rodyti pakaktų paminėti, kad ir estų norą, nestovint eilėse apsipirkti prekėmis gerai aprūpintoje parduotuvėje, kaip kad tai yra Suomijoje. Be to, suomiai nevaržomai gali vykti į bet kurią pasaulio šalį, kai tuo tarpu paprastiesiems estams leidžiama keliauti tik po socialistinius kraštus. Suomijoje yra ne viena, bet dešimt partijų ir suomiams nėra ko būkštai dėl savo kalbos likimo.

Petrovas piešia klaidingą Estijos paveikslą, pasiremdamas netiksliais Estijos ūkinių pasiekimų 1984-ais metais duomenimis. Šių metų sausio mėnesio pabaigoje Suomijos Komunistų partijos laikraštis „Kansan Uutiset“ įsidėjo Taline leidžiamo laikraščio „Rahva Haeael“ straipsnį, kuriame rašoma, kad 1984-tais metais 17-ka Estijos fabrikų nesugebėjo pakelti darbo našumą 1 proc., kaip kad tai buvo numatyta pagal planą. Pramoninių objektų statybos planas buvo neįvykdytas 5

proc., gyvenamųjų namų buvo pastatyta 3 proc. mažiau negu buvo numatyta. Kai kurios įmonės ne laiku įvykdė planą, buvo atsilikimų ir socialinio sektoriaus planų įgyvendinime. Tuo tarpu, ekonomiškai toli į priekį pažengusi, Suomija 1984-tais sugebėjo pakelti savo pramonės potencialą 3-4 proc. Minėtame Talino laikraštyje įspėjama,

kad valstybinis planas 1985-iems metams yra dar aukštesnis ir, pranešama, kad artėjančių švenčių garbei „statybiniškai jau pradėjo gyvendinti socialistinius įsipareigojimus“. Petrovui, tikriausiai, yra gerai žinoma, jog dauguma suomių neapgailestauja, kad jie neturi tokių įsipareigojimų — Suomijai ir be jų sekasi gerai. V.M.

KARDINOLAS LIETUVAI...

Popiežiaus Jono Pauliaus II atsilankymas į Venesuelą sausio 26-29 d. buvo lietuvių panaudotas prašymui paskirti Lietuvai kardinolą. (Susitikimą su Popiežium suorganizavo dr. Vytautas Dambrava ir pamokė jaunimą kaip laikytis, nes kun. Antanas Perkumas sirguliuoja ir kartais dr. V. Dambrava praveda lietuviams ir pamaldas, jam pačiam pritariant vargonėlius). Kardinolo prašymą lietuviai žodžiu asmeniškai perdavė Teresa Carreno teatre sušauktoje specialioje audiencijoje. Bendruomenės ir Misijos atstovai: jaunutė bet aktyvi parapijos talkininkė Milda Dugnaitė ir inž. Antanas Baronas, abu pasiūžę tautiniais rūbais. Audiencijoje dalyvavo per 50 lietuvių.

Įteikus gėles ir ištaigingą trispalvę juostą su užrašu LITUANIA, popiežius delegatus pasveikino lietuviškai, kreipdamasis: „Mano mieli draugai“. Pabučiavęs Mildos galvą ir priėmęs juostą, abiem davė dovanų po rožinį. Tuo metu inž. A. Baronas, vykdydamas specialų pavedimą, pirma kreipėsi į jį lietuviškai, prašydamas Lietuvos tikinčiųsiuosius įvertinti, paskiriant Lietuvai kardinolą. Popiežius lietuviškai nesuprato, tada inž. A. Baronas pakartojė ispaniškai. Ir čia iš karto Popiežius gerai nesuprato, rodydamas susidomėjimą prašę dar kartą pakartoti. Galiausiai Popiežius suprato, švelniai paglostė inž. A. Barono plaukus ir pasakė „galbūt“. Tuo metu visa lietuvių delegacija plojo, mojuodama lietuviškom vėliavėlėmis. Kadangi audiencijoje dauguma sudarė lenkai, Popiežius pirmiausiai kreipėsi į juos. Po to paėmęs glėbį sveikinimų įvairiomis kalbomis, juos peržiūrėjo, ieškodamas lietuvių kalboje teksto, ir į mus pirmuosius kreipėsi. „Nuoširdžiai sveikinu jus, mano broiai lietuviai. Garbė Jėzui Kristui“. Atsakė: „Per amžių amžius“.

To neužteko. Pirmadienį, didžiausias ir įtakingas krašto laikraštis „El Universal“ Venesuelos Bendruomenės ir Katalikų Misijos vardu įdėjo didelį skelbimą, pakartodamas prašymą „atsiliepti į katalikiškos Lietuvos šauksmą, Bažnyčiai sudėtas aukas ir tikinčiųjų ištikimybę — įvertinant tai paskirti Lietuvai kardinolą“. Prašymo tekstas mini Lietuvos okupaciją, Sovietų Sąjungos norą sunaikinti Katalikų Bažnyčią, kovojant prieš Lietuvos vys-

kopus, kunigus ir tikinčiuosius. Primenama šv. Kazimiero bažnyčios Vilniuje ir Vilniaus Katedros likimas, kur šimtmečiais buvo laikomi Lietuvos šventojo palai kai. Pažymima, kad ir pačiam Popiežiui nebuvo leista aplankyti Lietuvą.

Tą pačią dieną seniausias Venesuelos dienraštis „La Religion“ išspausdino dr. Vytauto Dambravos straipsnį didelėmis raidėmis „Sovietų Sąjunga neleidžia Popiežiui vykti į Lietuvą“, su prierašu Venesuela — „si“; Sovietų Sąjunga — „nyet“.

Antradienio vakarą lietuvių jaunimas dalyvavo olimpiniam universitetui stadione, į kurį susirinko apie 40.000 žmonių. Trys tautiniais rūbais pasipuošę lietuvių jaunimo porėlės buvo nuvykę į aerouostą Popiežių sutikti ir jį išleisti.

Prieš išskrendant Popiežius pastebėjo keturias dideles trispalves vėliavas, kai mūsų jaunimui pavyko prasimušti į pirmąją eilę. Tuo metu, kai tūkstančiai žiūrovų klausė, kurio krašto tos vėlavos, vieništelės keturios dideles vėliavas visame aerodrome, neskaitant vienos lenkų vėliavos, Popiežius sustojo ir pasakė: „Čia yra lietuviai“, ir tuojau padavė ranką Daliai ir Reginei Šulcaitėms, prašydamas jaunimo atstovus perduoti sveikinimus visiems broliams lietuviams. Popiežių lydėjo Venesuelos prezidentas dr. Luisinchi, kardinolai: Lebrum ir Casaroli.

Spaudos darbuotojai dr. Vytautui Dambravai oficialiai pranešė, kad Popiežius matė lietuvių skelbimą „El Universal“ dienraštyje ir kad visai Jo palydai labai patiko turinio redakcija.

Apie 40 lietuvių jaunimo dalyvavo susitikime su Popiežium universitetui stadione. Jaunimo reikalus koordinavo dr. Jadvyga Klovaite ir dr. Rita Deveikytė de Senior, iškovojo lietuvių jaunimui geras vietas. Aktyviai dar dalyvavo: Gyd. Saldytė Mažeikienė, inž. Aras Mažeika, stud. Ricardo Rosales ir kiti.

Pirmasis, kuris Popiežiaus dėmesį atkreipė, buvo Romas Klovas. Jis pasveikino Popiežių, lipant laiptais į Teresa Carreno salę. Venesueloje Popiežius buvo priimtas su didžiausiomis iškilmėmis ir pagarbomis.

Julius Vaisiūnas

Venesuela, 1985 vasario 8 d.

Skaitytojų laišškai

KLAIPEDA IR „MEMEL“

Vakarų Vokietijos laikraščiai rašo apie pravedimą laivų susisiekimo tarp Klaipėdos ir kurio nors Vokietijos Baltijos uosto.

Praėjusių metų gruodžio 25-26 d. „Luebecker Nachrichten“ Nr. 303 „Skaitytojų laiškuose“ išspausdino šitokį laišką.

Prašau rašyti „Memel“, bet ne „Klaipėda“

Jūsų aprašyme „Hiller reikalauja susisiekimo“ parašyta, kad Reinhold Hiller, Bundestago atstovas, prašė vyriausybės pritarti susisiekimo atidarymui tarp Klaipėdos SSRS ir Luebecko. Atrodo, kad „Klaipėda“ reiskia vokiečių uostamiestį Memel. Mums, buvusiems šio miesto gyventojams, šis rusiškas ar lietuviškas vardas „Klaipėda“ yra susijęs su prisiminimais šešiolikos metų svetimos priespaudos ir nuolatinio pažeidinėjimo. Tautų Sąjungos garantuotos autonomijos, su priespauda mūsų vokiškos kultūros ir gyvenimu karo stovio sąlygose iki 1938 metų. Dėl to, kad ateityje laikraštyje mūsų tėviškės miestas būtų teisingai vadinamas, t.y. Memel, laikau reikalu priminti kai kurias istorines apybraižas.

Memel buvo įkurtas 1252 m., t.y. trim metais anksčiau negu Koenigsberg, ir yra seniausias Rytprūsijų miestas. Nuo 1257 m. Memel yra gavęs Luebšės teises. Šio, toliausiai šiaurėje esančio, Rytprūsijų miesto siena nepasiekė iki 1920 metų. Po trejų metų trukusios prancūzų karinės okupacijos, 1923 m., vykstant kovoms Ruro krašte, sukilėliais užimamą Lietuvą kareiviai išsiveržė į Memeland ir jį okupavo. Ši neteisėybė buvo 1939 m. kovo mėn., tarptautine teise galiojančia, valstybine vokiečių-lietuvių sutartimi atitaisyta. 1944 m. rudenį memelanderiai turėjo savo tėviškę palikti. Šiandien ir Luebecke gyvena keli šimtai memelanderių, kurie tikriausiai nėra laimingi tuo, kad jų dienraštis daugiau neberašo „Memel“ vardo.

Pasirašė: Dr. Walter Schuetzler, Vokietijos F. Respublikos Memellandkreise Darbo susivienijimo centro narys.

(Laisvai vertė P.K.)

„Europos Lietuvio“ Redakcijai

Prie šio p. dr. Schuetzler laiško norėtųsi pažymėti, kad daktaras ne visiškai teisingai aiškina istoriją. Klaipėda, t.y. jos tvirtovė įkūrė ne vokiečiai, bet kryžiuočių ordinas, stengdamasis užvaldyti Nemuno žiotis ir kontroliuoti lietuvių susisiekimą Baltijos jūra. Tai palengvino ordinui užkariauti prūsus ir vesti kovą prieš lietuvių. Lietuvių giminės ten jau gyveno ir prieš 1252 metus.

Kadangi dr. Schuetzler jau ne pirmą

kartą prisimena šią Klaipėdos „perdavimo 1939 metų sutartį“, kurią laiko tarptautine teise galiojančia, norėtųsi paklausti, ar jis 1939 m. Hitlerio ir Talino sutartį taip pat laiko tarptautine teise galiojančia?

Atrodo, kad taip. Štai Kielo istorikas prof. dr. Helmut Grieser, skaitydamas praėjusių metų birželio mėn. Luebecke paskaitą tema „Rusija kaip sąjungininkė“, pasisakė, kad per paskutinius 250 metų, ligi 1914 metų, abi pusės turėjo didelę naudą iš gerų santykių. Tačiau jis nesakė, kad tie santykiai buvo pagrįsti abipuse nauda, besidalijant Vidurio Europą. Kai jau nebėliko ko dalytis, santykiai pablogėjo katastrofiškai. Kai vėl atsirado, kas dalytis — santykiai vėl pagerėjo iki IV-to padalijimo, kuris irgi baigėsi katastrofa, beje, tik vienai pusei. Prof. Griesler apgailestavo, kad dar 1943 metais Stalinas sutiko susitaikyti 1939 m. sienoje, bet Vakarų sąjungininkai reikalavo besąlyginės Vokietijos kapituliacijos.

P.K.

PIRMOJI JŪROS DIENA KLAIPĖDOJE

1924 m. Klaipėdos kraštą prijungus prie Lietuvos, buvo dedama pastangų kuo greičiau jį ekonomiškai ir kultūriškai suvienyti su Lietuva, nes 700 m. vokiečių valdyta ši teritorija nuo pagrindinės Lietuvos dalies skyrėsi nacionaline, socialine, ekonomine, kultūrine sandara ir lygiu. Lietuvos valdžia priėjimą prie Baltijos jūros per Klaipėdos uostą laikė gyvybiškai svarbiu valstybės ekonomikai, todėl jūros reikšmė Lietuvai buvo propaguojama įvairiomis priemonėmis. Tą kraštą savo rankose laikyti jį norėjo ir kaip lietuvišką žemę.

Pasitelkusi jaunimo organizacijas, Lietuvos vyriausybė bandė plėsti kultūrinę veiklą tarp germanizacijos paliestų klaipėdiečių lietuvių, įtraukti abiejų Lietuvos teritorijos dalių visuomenę, ypač jaunimą, į kultūrinį sąjūdį už Klaipėdos krašto greitesnį susiliejimą su pagrindine Lietuvos dalimi, jų kultūrinio gyvenimo suvienodinimą.

Tačiau Vokietija, ypač į valdžią atėjus Hitleriui, nepaliovė kištis į Klaipėdos krašto reikalus: dažnėjo teroro aktai, net buvo rengtas sukilimas. Iškilus realiai grėsmei netekti Klaipėdos krašto, 1934 m. vasario 8 d. buvo išleistas įstatymas „Tautai ir valstybei saugoti“, kuriuo remiantis krašte sustabdyta nacistinių partijų veikla. Jų vadovai buvo suimti, pradėta tirti šių organizacijų antivalstybinę veiklą.

Lietuvos valdžiai pradėjus ryžtingiau varžyti hitlerininkų veiklą, suaktyvėjo ir pačių lietuvių pastangos jungtis kovai

prieš hitlerininkus, steigiant švietimo, kultūros įstaigas, organizuojant masinius renginius. Vienas kultūrinių renginių, kaip kovos priemonė prieš hitlerininkus, ir buvo jūros dienų organizavimas. Pirmoji Jūros diena įvyko 1934 m. rugpjūčio 11 — 12 dienomis.

Jūros dienos minėjimai su pramogomis, paskaitos jūros tema buvo rengiamos visoje Lietuvoje, kad ir tie, kas negalės apsilankyti Klaipėdoje, neliktų nuošalyje nuo jūros propagavimo.

Šventės išvakarėse (liepos 5 d.) viena Klaipėdos gatvių iškilmingai pavadinta Atlanto nugalėtojų S. Dariaus ir S. Girėno vardu, Juodkrantėje organizuota (liepos 14 d.) įspūdinga Užmario ir Pamario žvejų regata, į Koggalio kapinaites (liepos 18 d.) perkelti jūrų kapitono, 1923-33 m. Klaipėdos uosto viršininko Ludo Stulpino palaikai, vyko kiti kultūriniai renginiai.

Šventė prasidėjo rugpjūčio 11-ąją, ir tas šeštadienis buvo pavadintas Lietuvos jaunomenės diena. Jau išvakarėse į Klaipėdą atvyko 5000 svečių. Tačiau dauguma jų „pėsčių, raitu, važiuotų“ pribuvo šeštadienį. 102 vandens sporto entuziastai, vadovaujami prof. S. Kolupailos, į Klaipėdą atplaukė iš Kauno baidarėmis. Svečiai užtvindė miesto gatves, pajūrio pušynus ir, žinoma, paplūdimius: juk dauguma jūrą matė pirmą kartą.

Pavakare prasidėjo šventės renginiai. Buvo pagerbti žuvę jūroje ir vaduojant pajūrį. Iki pat vidurnakčio svečiai plaukiojo po marias iliuminuotais laivais ir burinėmis žvejų valtėmis. Pajūryje, pamaryje, mariose skambėjo dainos, muzika.

Rugpjūčio 12 d. krantinėje įvyko šventės atidarymo iškilmės.

Antroje dienos pusėje specialiai įrengtame baseine Smiltynėje vyko vandens sporto varžybos, o mariose tarp Smiltynės kurhauzo ir Koggalio — žvejų regata. Vakare Smiltynėje koncertavo meno kolektyvai. Ir vėl iki pusianakčio netilo orkestrų muzika, šventės dalyvių dainos... Pirmoji Lietuvos Jūros diena baigėsi. Šventės pasisiekimo, atrodo, niekas nebendė neigti. Vargu ar ir patys organizatoriai tikėjosi tokio gausaus dalyvavimo: Klaipėdos miestui turėjusiam tuomet vos 45000 gyventojų, teko priimti apie 50000 svečių.

Pirmoji Jūros diena buvo plačiai aptarta spaudoje. Neturiko ir pastabų. Pačią šventę siūlyta rengti anksčiau — tuojau po šienapjūtės. Taigi neabejota, kad šis renginys taps tradicija. Iš tiesų Jūros diena buvo surengta 1935 m. ir 1936 m. O 1937 m. numatyta Jūros diena nevyko dėl hitlerininkų nepasitenkinimo šia tradicija.

Ši šventė buvo pavykęs renginys, padėjęs suartėti abiejų Lietuvos teritorijų gyventojams. Masinis žmonių dalyvavimas šventėje rodė ir jų protestą hitlerininkų terorui.

(„Mokslas ir gyvenimas“, 1984 m.)

KOMENTARAS BALTIC FORUME

KOMENTARAS APIE ŽYDŲ ŽUDYNES NAUJAME PABALTIO ŽURNALU

Apie žydų žudymą 2-jo Pasaulinio Karo metu, savo straipsnyje „Lietuva, Latvija ir Estija 1940-1980: Panašumai ir skirtumai“ rašo visuomeninių ir politinių mokslų profesorius Kalifornijos universitete, estas Rein Taagepera. Jo straipsnis buvo išspausdintas naujo žurnalo Baltic Forum pirmame numeryje.

„Kai kurių pabaltiečių dalyvavimas žudynėse yra liūdnas faktas“, rašo Taagepera, „bet nėra pakankama priežastis kolektyviniam tautinės kaltės jausmui: tai buvo pavienių niekšelių veiksmas tuo metu, kai sovietų okupacija buvo sunaikinusi iprastinius visuomeninės savikontrolės mechanizmus. Sovietiniai areštai ir išveži mai dalinai sunaikino tautinius elitus, kuriems valdant (1920-1939) žydams buvo suteikta plati kultūrinė autonomija ir neįvyko jokių antisemitinio smurto veiksmų. Ir demokratinių ir autoritarinių politikų vadovaujantys Pabaltijo valstybių as-

menys nepriklausomybės laikais neskelbė antisemitinių pažiūrų. Tačiau, 1941 m. va saros metu, išretinti Pabaltijo eliti buvo dalinai praradę savo vadovybę — jų komunikacinės priemonės buvo ribotos ir jie negalėjo sukontroliuoti kai kurių primityviausių visuomenės sluoksnių potencialaus antisemitizmo; ypač pakenkė tai, kad elitai neturėjo savo spaudos.

„Antisemitizmas kurstė klaidingas įspūdis, kad žydai nukentėjo mažiau, negu kiti, nuo sovietinių represijų; jį kurstė ir, deja, teisingas įspūdis, kad žydai buvo gausiau atstovaujami negausioje prosovietinių kvilingų grupuotėje. Svarbiausias veiksnys buvo vokiečių pastangos išnaudo ti bet kokį egzistuojantį antisemitizmą, su kurstant pogromus. Kur tik vokiečiams pa vykdavo įvelti vietinius gyventojus, tai bu vo plačiai aprašoma spaudoje ir vaizduo jama filmuose. Tačiau vokiečių Sicherheits polizei (Saugumo policijos) konfidencialiuose pranešimuose rašoma apie netikė tus sunkumus, su kuriais susidurta norint sukurstyti vietinius gyventojus (prieš žy dus) Lietuvoje, ir dar labiau Rygoje. „Ypa tingi vokiečių žudikiški vienetai didele da limi turėjo patys atlikti savo purviną dar bą“, pabrėžia estų profesorius.

Žurnalą Baltic Forum leidžia MH Tarp tautinė Projektavimo ir Leidinių bendro vė, Gothenburge, Stockholm, Švedijoje. Redakcinei kolegijai vadovauja dr. Romual das J. Misiūnas. Prenumeratos ar kitais klausimais rašyti: MH International Design and Publications AB, Box 410, S-40126 Gothenburg, Sweden, arba Box 7106, S-10387, Stockholm, Sweden. Redak cinės kolegijos adresas: Chairman of the Editorial Board at Trumbull Associates Ltd., P.O. Box 6015, Yorkville Station, New York, N.Y. 10128, USA.

APIE JAITOS MINĖJIMĄ

„Eur. Liet.“ buvo skelbiama, kad šiame minėjime bus ekumeninės mišios. Tokių mišių kat. Bažnyčia neleidžia. Minėjimo aprašyme E.L. vasario 8 d. taip pat rašoma, kad tai buvo ekumeninės mišios, kurias pravedė... Buvo tik ekumeninės pamaldos. Mišios atnašaujamas arba laikomos, o ne pravedamos. Ten pat rašoma, kad evangelijas skaitė tokie ir tokie asmenys pasauliečiai. Tokių evangelijų iš viso nebuvo, o tik buvo skaitoma Išminties knygos ištraukos. Neprimtina pas mus katalikus, kad evangelijas viešai bažnyčio je skaitytų pasauliečiai. Keistas išsireiškimas: „maldas atnašavo“.

Kreiptina dėmesio į tokius išsireiškimus, kurie nesiderina su liturginiais nuostatais.

Kun. J. Sakevičius

(Elta)

EUROPOS LIETUVIS

LITHUANIAN

WEEKLY

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd.
2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT.
Tel. 01-727 2470

Registered as a Newspaper at the Post Office.

Leidžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga ir Lietuvių Namų Akc. Bendrovė.
Prenumeratės kaina metams 16 svarų, pusei metų 8 sv. Užsienyje 17 sv. Į užsienį „E.L.“ yra siunčiamas oro paštu.

Vienoj skiltyje įdėto skelbimo kaina 5.00 sv. už colį. Didėsni skelbimai atitinkamai brangiau.

Už laikraštį kieno nors spausdinamųjų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės.

Redaguoja redakcinis kolektyvas.

Redakcija rankraščius taisy ir trumpina savo nuožiūra.

Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto dėl to nesusitarta, negrąžinami.

Atspausdinti straipsniai išreiškia autorių, ne būtinai redakcijos ar leidėjo nuomonę.

Kronika

KAS—KADA—KUR

DBLS atstovų suvažiavimas ir LNB akcinių susirinkimas — balandžio 13-14 d., Lietuvių Namuose, Londone.

Pabaltiečių Taikos ir Laisvės ryžto žygis Skandinavijoje — liepos 22 — rugpjūčio 2 d.

32-ji Europos Lietuvių Studijų Savaitė Italijoje — rugpjūčio 11-18 d.

36-ji Skautų-skautėlių vasaros stovykla Anglijoje — liepos 27 — rugpjūčio 4 d., Lietuvių Sodyboje.

Vasario 16 Dienos minėjimas Nottingham — kovo 2 d., 6.30 v.v., Ukrainiečių saulėje.

Vasario 16 ir šv. Kazimiero minėjimas Paryžiuje — kovo 2 d.

Lietuvos pašto ženklų, meno ir rankdarbių paroda Derbyje — gegužės 18 d., Ukrainiečių klube, 27 Charnwood St. Parodą atidarys Derby miesto burmistras 11.30 v.

AUKOS TAUTOS FONDUI

J. Tamulaitis — 10 sv. pinigais ir LNB-vės 7 akcijos.

Kan. V. Kamaitis — LNB-vės 14 akcijų. Manchesterio Liet. Moterų ratelis „Rūta“ — 10 sv.

M. Maliauskienė — 5 sv.

V. Sarocka — 5 sv.

Ona Ramonienė, prisuntusi 200 sv. (pa dėka E.L. Nr. 4) rašė: „Negalėdama savo mylimam vyrui Jonui Ramoniui pastatyti paminklo, jo 18-ros metų mirties sukaktuvių proga, aukuoju Lietuvos Laisvinimo Fondui 200 svarų.“

Taikos ir Laisvės žygiui auksio: Nikodemus Butkus — 200 sv.

Londono Moterų Sambūris „Dainava“ — 25 sv.

Visiems nuoširdžiai dėkoja TFA D. Britanijoje

AUKOS SPAUDAI

R. Pajogus — 32 sv.

R. Sinisius — 10 sv.

J. Eringis ir P. Urneša — po 7.50 sv.

A. Maldutis — 5.50 sv.

Dr. J. Gailius, P. Grokauskas, K. Skudutis — po 4 sv.

J. Dunauskas — 2 sv.

F. Rimša — 1.50 sv.

Visiems didelė padėka.

KELIONĖ Į LIURDĄ

Jei kas norėtų važiuoti į Liurdą su lietuvių grupe š.m. gegužės 20 d. keturioms dienoms, prašoma skubiai pranešti, nes yra maža laisvų vietų. Kelionė lėktuvu, viešbutis su maistu, apdrauda, aerodromo mokesčiai ir kelionė iš Londono į Gatwick aerodromą kainuos viso 190 svarų. Prašoma pranešti, koks pasas arba Travel (brown) dokumentas. Rašyti arba telefonuoti: Rev. J. Sakevičius, 21 The Oval, London E2 9DT. Tel.: 01-739 8735.

Nottinghamas

VASARIO 16 MINĖJIMAS

Kovo 2 d., 6.30 val. vak., Ukrainiečių klubo patalpose, 31 Bentinck Rd., Nottinghamo DBLS skyrius rengia

Vasario 16-sios minėjimą.

Žodį tars DBLS Centro v-bos pirm. J. Alkis.

Meninėje programoje dalyvaus „Gintaras“ ir Londono meno grupė.

Po programos — bendras pasižmonėjimas. Veiks turtinga loterija, bus smagi šokių muzika.

Visi iš arti ir toli kviečiami kuo gausiausiai dalyvauti.

Skyriaus valdyba

BLYNŲ BALIUS

Vasario 23 d. Ukrainiečių klubo patalpose, 30 Bentinck Road, Nottingham, 6.30 val. vakare, rengiamas Blynų Ballus su turtinga loterija.

Moterų Draugija mielai kviečia vietinius ir apylinkės lietuvius smagiai praleisti vakarą ir pasigardžiuoti įvairių rūšių blynais ir kitais skanumynais. Kaina 3 sv. asmeniui.

Moterų Draugijos Valdyba

Manchesteris

VASARIO 16 MINĖJIMAS

Vasario 9 d. DBLS Manchesterio skyrius surengė M. lietuvių klube Vasario 16 minėjimą, į kurį prisirinko pilna klubo salė žmonių iš įvairių vietovių.

Minėjimą atidarė ir pravedė skyriaus pirm. A. Jaloveckas, kuris pažymėjo, kad nėra didesnės šventės kaip Vasario 16.

Paskaitą skaitė iš Derby atvykęs J. Zokas. Savo žodyje plačiai nušvietė nepriklausomos Lietuvos praeitį, išskeldamas sunkią Lietuvos kovą.

Tylos minute buvo pagerbti visi žuvusieji už Lietuvos laisvę. Prelegentas pastebėjo, kad mūsų pareiga spausiti didžiulias valstybes remti mūsų siekius — atgauti prarastą Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę.

Meninėje dalyje eilėraščių deklamavo: M. Ramonas Nežinomam kariui, A. Jakimavičius Lietuva ir V. Motuza A. Pačausko eilėraščių Gimtojoje žemėje.

Minėjimas baigtas Lietuvos himnu. Tolimesnis pasižmonėjimas vyko prie vaizdų stalo ir klubo bare. Skyr. pirm. A. Jaloveckas pravedė Tautos Fondui loteriją.

Ta pačia proga skyriaus valdyba nuoširdžiai dėkoja prelegentui už paskaitą, deklamatoriam už eilėraščių deklamavimą, klubo valdybai už piniginę paramą ir patalpas, publikai už atsilankymą ir visiems, kurie prisidėjo prie šio minėjimo pasisekimo.

A. P-kis

SV. KAZIMIERO MINĖJIMAS

LSS Europos rajono vadija kovo mėn. 9 d., šeštadienį, 6.30 v.v., Manchesterio Lietuvių klubo patalpose rengia

šv. Kazimiero minėjimą.

Programoje trumpa paskaita ir meninė dalis.

Brolius, seses skautus, vadus, Manchesterio ir apylinkės lietuvių maloniai kviečiame gausiai dalyvauti ir praleisti vakarą jaukiuoju lietuviškoju nuotaikoj.

Klubas adresas: 121, Middleton Rd., Crumpsall, Manchester M8.

RODYS FILMUS

Kovo 2 d., šeštadienį, 6 val. vakare Manchesterio L.F.R. vienetą rodys M. lietuvių klube įvairius filmus, kurie dar nebuvo rodyti.

Prašome visus atsilankyti.

L.F.R. vienetą

REIKIA BARMANO

Manchesterio Lietuvių Socialiniam klubui reikia nuolatinio barmano. Gali būti vyras su žmona arba viengūnis. Duodama kambarys ir virtuvė, šviesa, centralinis apšildymas. Dėl kitų sąlygų tartis su klubo valdyba: 121 Middleton Road, Crumpsall, Manchester, M8 6JY. Tel. 061-740 5039.

Klubo valdyba

Stoke-on-Trent

SKYRIAUS SUSIRINKIMAS

DBLS-gos Stoke-on-Trent skyriaus narių metinis susirinkimas šaukiamas kovo 2 d. (šeštadienį), 6.30 val. vakare, The Archers aludėje, Mal Banke.

Susirinkime bus perrenkama skyriaus valdyba ir išrenkamas atstovas į visuotinį DBLS-gos atstovų suvažiavimą Londone.

Skyriaus narius, Stoke-on-Trent lietuvių ir jų svečius maloniai kviečiame susirinkime dalyvauti.

Skyriaus V-ba

Wolverhamptonas

ROZINIS

Rozinis — Kovo 2 d., 5 val. p.p., prie švč. Sakramento, 24-26 Meriadale Rd., Chapel Ash, Wolverhampton.

Vieta pasiekiamą iš miesto centro autobusais Nr. 513 ar 514. Važiuoti iki Eye Infirmary.

Prašau visus jungtis su mumis į bendrą malda.

N. Narbutienė

MIRĖ E. KUŠNERAITIS

Šių metų vasario 6 dieną, eidamas 75 metus, mirė Eduardas Kušneraitis.

E. Kušneraitis gimė 1910 metais Ryčiūnų kaime, Vištyčio valsč., Vilkaviškio apskrityje. Į Angliją atvyko kartu su daugeliu lietuvių 1947 m. Sunkūs buvo pirmieji metai, teko dirbti ūkyje, kol pagaliau apsigyveno Frume ir dirbo plastmasių fabrike iki pensijos.

Eduardas Kušneraitis buvo aktyvus DBLS Glosterio skyriaus narys, nuoširdus lietuviškų reikalų rėmėjas.

Į kapines susirinko nemažas būrys draugų, šeimos narių: liūdninti žmona, du sūnūs ir dukra, anūkėliai. Kalbėjusieji prisiminė tuos laikus, kai Eduardas tarnavo Lietuvos kariuomenėje, kulkosvaidžių dalinyje, sunkius laikus DP stovyklose. Prie kapo kalbėjęs DBLS Valdybos narys B. Butrimas, pasakė:

„Sulaukti tos dienos, kad mūsų tėvynė Lietuva bus laisva, kad mes į paskutinę keilionę eisime laisvos Lietuvos keliu, kad mus visus, šiandien išblaškytus po platų ir dažnai nesvetingą pasaulį, priglausa lengva Lietuvos žemelė, buvo ir bus ne tik svajonė, bet ir nenumaldomas ryžtas ir kova. Kaip skaudu, kad šiandieną liūdinčių tautiečių ašara vilgo svetimos žemės saują, kuri akmeniu prislegia lietuvių karstą. O ar tik čia? Kiek mūsų brolių kapų kauburėlio velėna užžėlė Sibiro plytėse? Raudonasis slibinas išblaškė mus po pasaulį, o mūsų brolių ir sesučių kaulais Sibiro tundras nuklojo. Niekas nesužinojo gėlių. Už juos ir už Lietuvos laisvę kovojo čia Eduardas, vis tikėdamasis grįžti į Tėvynę ir dar kartą pasigrožėti Vištyčio ežero plytėse. Deja, žiauri mirtis nutraukė jo svajonę.“

Palydėdami į paskutinę žemišką kelionę, liūdimė savo draugo, kario, kovotojo, Eduardo Kušneraitis. Tas liūdesys dar labiau sutiprina mūsų ryžtą kovoti, nepailsti, kol mūsų Tėvynė bus laisva ir mes susigrąžinsime iš mūsų atimtą teisę gyventi ir mirti savame laisvame krašte.

Mielas Edvardai, tebūnie lengva ši draugiškos Anglijos žemelė.

Liūdi žmona, vaikai ir anūkai.

MIRĖ DOMAS KAULINIS

Vasario 1 d. ligoninėje širdies smūgiu mirė D. Kaulinis, sulaukęs 68 metų amžiaus. Prieš mirtį ilgą laiką sirguliavo.

Velionis gimė 1916 m. spalio 13 d. Debeikiuose, Ukmergės apskrityje, mažame ūkininko šeimoje. Būtiną tarnybą atliko 1 p. D.L.K. Gedimino pulke ir įgijo j. puskarininkio laipsnį. Karo metu atsidūrė V. Vokietijoje.

Į Angliją atvyko 1947 m. 1951 m. buvo Donkasterio lagery. Vėliau atsikėlė į Manchesterį ir lig pensijos daug metų dirbo Eccles ir Mostono plastikos įmonėse, toje pačioje firmoje. Buvo vedęs anglę, bet vaikų nesulaukė. Buvo ramovėnas ir M. lietuvių klubo narys. Visuomeninėje ir kultūrinėje veikloje nedalyvavo, bet lankė lietuviškus renginius ir pobūvius. Buvo draugiškas ir sugyvenamo būdo.

Laidotuvės įvyko vasario 11 d. St. Chad's bažnyčioje kan. V. Kamaitis atlaikė gedulingas pamaldas ir pasakė lietuviškai ir angliškai žodį, apibūdinantį velionio mirtį ir jo gyvenimą. Kadangi jis buvo ramovėnas, tai ir palaidotas kaip ramovėnas. Bažnyčioje prie jo karsto, apdengto ramovėnų vėliava, garbės sargyboje, persijuose tautinėmis juostomis, stovėjo A. Zebelys, A. Podvoiskis, J. Zabiela ir A. Vigelskas. Į jo laidotuves susirinko būrys žmonių — lietuvių ir jo giminių anglų. Per pamaldas buvo giedamos lietuviškos giesmės.

Palaidotas Bleckley kapinėse šeimos kapė, kuriamie ilsiis jo žmona Vinifreda, mirusi 1977.XI. 6. Jo karstą dengė vainikai ir gėlės.

Lietuvoje liko antros eilės giminės. Čia giminių neturėjo.

Išsėkis, Domai, ramybėje, smėlėtoje Blackleys kapų žemėje.

Jo giminės ir artimuosius visi giliai užjaučiame ir kartu liūdimė.

A. P-kis

IESKO GYVENTOJO-JOS

J. Pacepavičius, gyv. 7 Torp Lane, Almondbury, Huddersfield, Yorks., tel. 36354, ieško gyventojų-jos, kurie galėtų nupirkti maistą ir kita.

Kambarys ir maistas nemokamai, galėtų dar ir primokėti.

PADEKA

Dėkojame širdingai kun. S. Matuliui už atlaikytas šv. Mišias už Lietuvą Vasario 16 proga. Tuo pačiu dėkojame Sielovadai už prarastą Rožinį vasario 2 d.

Siluvos Moterų D-ja.

VOKIETIJA

MIRĖ KUN. J. URDŽE

Sausio 31 dieną, eidamas 76-uosius metus, Bonoje mirė evangelikų kunigas Juozapas Urdžė, Anabergo studentų namų globėjas.

Gimęs 1909 m. rugsėjo 7 d. Gaudaičių kaime, Akmenės vlsč., ūkininkų šeimoje, Juozapas Urdžė baigė VDU Teologijos fakultetą ir kunigavo Skuode ir Biržuose. 1941 metais su tėvais repatriavo į Vokietiją. Po karo Anabergo pilyje, Bonos priemiestyje, vadovavo Pabaltiečių krikščionių studentų namams, kur rasdavo pastogę lietuvių, latvių ir estų jaunuoliui, studijuojantieji Bonos universitete ir kitose mokyklose. Atostogų metu Anabergo pilyje kun. J. Urdžė organizuodavo paskaitas bei seminarus, į kuriuos dažnai kviesdavo rašytojus iš pavergtos Lietuvos. Už „kultūrinių ryšių“ palaikymą kun. J. Urdžė turėjo privilegiją, dažniau gaudamas leidimus lankytis Lietuvoje, o kartais ir Latvijoje bei Estijoje. Tuo būdu per pokarinį laikotarpį jis galėjo aplankyti Lietuvą septynis kartus. Paskutinį kartą į Lietuvą buvo nuvykęs praėjusią vasarą, kada aplankė savo gimtinę ir Biržus. Sovietų valdžia išnaudojo santykius su velioniu savo propagandai, nukreiptai prieš patriotinę liet. katalikų dvasiškiją.

NEPRIKLAUSOMYBĖS ŠVENTĖS MINĖJIMAS BREMENE

Kaip visuomet, taip ir šiais metais vasario 9 d. Lietuvių Bendruomenės Bremeno apylinkė kvietė Bremeno ir apylinkės lietuvių į Tautos Nepriklausomybės šventės minėjimą. 16 valandą šv. Ursulos bažnyčios senelių namų koplyčioje atlaikytos katalikams pamaldos, kurias, vietoje po operacijos ligoninėje gulintio kunigo Šarkos, laikė kunigas P. Giršius. Prisirinko pilna koplyčia katalikų ir evangelikų. Kunigas pamokslė plačiai prisiminė Lietuvos pavergimo carų laikais nepriklausomybės siekimo pastangas, kol pagaliau 1918 m. vasario 16 d. buvo paskelbta Lietuvos valstybės nepriklausomybė. Prisimin

Coventry

VASARIO 16 COVENTRY

Naujam skyriaus pirm. V. Stirbiui permėgus vadovavimą, Coventryje veikla atgijo. Atžymėti Nepriklausomybės paskelbimo dieną didesniu mastu, pakvietę pajėgų meninį vienetą „Gintarą“ iš Nottinghamo. Atvyko pilnas autobusas ne tik vyresniųjų, bet ir Nottinghamo Jaunimo skyriaus atstovų G. Jakimavičius su lietuviškos veiklos parodėle, įvairiais šūkais ir lietuviškais dirbiniais. Jo tikslas — įtraukti į jaunimo gretas atitulusius jaunuolius. O tai nėra lengvas darbas. Reikia kantrybės, atkaklumo ir laiko.

Minėjimas vyko trispalve ir gėlėmis išpuoštoje Lenkų klubo salėje.

Pirm. V. Stirbys, pradėdamas minėjimą, paprašė tylos minute pagerbti žuvusius už tėvynės laisvę. Po to pakvietė paskaitai iš tolimos Valijos atvykusį Centro valdybos narį E. Šovą. Neilgoje kalboje prelegentas priminė lietuvių tautos pasiryžimą atgauti suverenumą. Kova už laisvę tebevyksta.

Meninę dalį pradėti pirm. V. Stirbys pakvietė „Gintaro“ vadovę V. Gasperienę, kuri paaiškino, kad šie metai yra Jungtinių Tautų Jaunimo metai ir prašė visus, ypač tėvus, dėti visas pastangas įjungti D. Britanijoje gimusius lietuvių ir mūsų eiles.

Tada O. Jasevičiūtė padėkavo eilėraščių, skirtą Nepriklausomybės kovų Savanoriui.

Sol. V. Gasperienė atliko porą liaudies dainelių, akompanuojant dukrelei R. Gasperaitėi.

Eilėraščių pasirodė ir jauniausieji S. Milne ir A. Gasperas.

Visus sužavėjo duetas, G. Aleknavičienė ir B. Bishop, padainuodamos modernių dainelių, pianinu pritariant N. Vainoriūtei.

„Gintaro“ moterys padainavo „Tau gimtinę“ ir „Sodo obelėle“. Vyrų — „Alutis baltaputis“ ir galingą dainą „Aras“.

Bendras choras, diriguojamas V. Gasperienės atliko eilę žinomų dainų, o taip pat ir naują, iki šiol dar nedainuotą, J. Švedo harmonizuotą „Kalvelis“.

Eilėraščių pasakė R. Gasperaitė, o trio (G. Aleknavičienė, B. Bishop ir V. Aleknavičius) padainavo harmonizuotą liaudies dainelę. Chorui pianinu akompanavo N. Vainoriūtė.

Ši lietuviškoje dvasioje praleista valandėlė suteikė dar daugiau noro visiems, vyresniems ir jaunesniems, bendradarbiauti ir galbūt truputį prisidėjo prie minėto tikslo: sudominti ir įtraukti į mūsų eiles jaunąją kartą.

Šeiminkės O. Stirbienė ir R. Važgauskienė visus pavaišino, o ir šokti reikėjo visiems, kad kojos nesušaltų.

h.g.

ta ir skaudus 1940 metais nepriklausomybės netekimas, tautiečių išvežimai Sibiran Po pamaldų susirinko apie 70 žmonių parapijos salėje. Lietuvių Bendruomenės Bremeno apylinkės pirmininkas Br. Skruodys nuoširdžiai pasveikino atsilankiusius tautiečius ir iš Hamburgo atvykusią 8 porų tautinių šokių grupę su josios vadove Elena Baliulienė. Žuvę už Lietuvos nepriklausomybę ir prievarta išvežtieji Sibiran buvę prisiminti atsistojimu ir tylos minute. Garbės prezidiumam pakvietė: Kun. P. Giršius, H. Bružas, garbės narys Fr. Šlenteris ir stud. patarėjas R. Baliulis iš Hamburgo. R. Baliulis skaitė išskimėms pritaikytą paskaitą. Po jo kalbėjo H. Bružas, buvęs Lietuvos kariuomenės aktyvus valdininkas, apie Lietuvos kariuomenę, josios reikšmę ir likvidavimą sovietams okupavus Lietuvą, Lietuvos nepriklausomybės praradimą ir josios klastingą prijungimą prie Sovietų Sąjungos. Pirmininkas paminėjo mūsų nuolatinio rėmėjo A. Požėlos iš Harpstedto malonų sveikinimą ir stambių piniginių paramą. Oficialioji minėjimo dalis užbaigta Tautos himnu. Tada labai gražiai pasirodė Hamburgo tautinių šokių grupė su eile tautinių šokių, kurie publikos buvo nuoširdžiai sutikti. Šokius akordeonu padirėjo R. Baliulis. O tada prie gausiai apkrautų stalų buvo pasivažiinta. Vaisių paruošimui vadovavo valdybos narė G. Kairienė, padedant ponioms Bieliauskienė, Račkauskienė, Nikšaitienė ir Kotkienė. Maloniai pasiūkėta ir R. Baliuliui grojant akordeonu pašokta. Tai tikrai buvo gražus ir pasisekęs renginys. Naujajai apylinkės valdybai linkime ir toliau sėkmingos veiklos.

Fr. Šlenteris

PRANCŪZIJA

VASARIO 16 MINĖJIMAS

Kovo 3 d., sekmadienį, 23, rue Jean Goujon, Paris 8e (pož. stotis: Alma Marceau), Prancūzijos LB rengia

Vasario 16 minėjimą.

Minėjimas prasidės 15.30 val. (punktučiai) pamaldomis už Lietuvos laisvę. Lietuvos Globėjo šv. Kazimiero garbei šv. Mišias atnašaus kun. C. Frikart, Paryžiaus arkivyskupijos vikaras užsieniečiams.

Minėjime kalbės Bertrand de la Sabliere, Prancūzijos ambasadorius, Prancūzų baltų draugijos pirmininkas.

Pierre Vallino paskaita: „Prancūzo žvilgsnis į priepaūdą Lietuvoje“.

Meninėje dalyje dainuos Nelė Paltinienė, jaunimas deklamuos.

Šventė baigsis šeimyniškėmis vaišėmis. Visi kviečiami kuo gausiau dalyvauti.

Prancūzijos LB valdyba

INZ. A. VENSUSKUS CHICAGOJE

Europos Lietuvių Krikščionių Demokratinės Tarybos pirmininkas ir Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto atstovas prie Europos Parlamento inž. Adolfas Venskus sausio mėn. 15-19 d. tarnybiniiais reikalais lankėsi Chicagoje. Ta proga, atidėjęs tarnybinius reikalus į šalį, vieną vakarą pašventė pasitarimams su Lietuvių Krikščionių Demokratų Sąjungos Centro Komiteto pirm. Vladu Šoliūnu ir v.p. Pr. Povilaiciu. Pasikeista žiniomis ir nuomonėmis apie padėtį Europoje ir Amerikoje. Aptarti planai tolimesnei, ypač tarptautinei, lietuvių krikščionių demokratų veiklai.

PAMALDOS

Manchesteryje — vasario 24 d., 12.30 v.

Nottingham — vasario 24 d., 11.15 val., Židinyje.